

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Asia: Suomen Rehtorit ry:n lausunto luonnoksesta perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun asetuksen sekä perusopetusasetuksen muuttamisesta.

Viite: Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/33230/2023

Suomen Rehtorit ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa luonnoksesta perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun asetuksen sekä perusopetusasetuksen muuttamisesta ja lausuu asiasta seuraavaa:

Suomen Rehtorit ry kiittää esitystä siitä, että pyrkii vastaamaan laajaan kansalliseen huoleen perusopetuksen oppilaiden oppimistulosten laskusta. Laskua on todennettu kansallisten ja kansainvälisten tutkimusten kautta useiden vuosien ajan ja on selvää, että suomalaisen perusopetuksen tason ylläpitäminen edellyttää selkeitä ja vaikuttavia toimenpiteitä.

1. Kuinka hyvin tuntilisäykset esitetyssä muodossa vastaavat luku- kirjoitus- ja laskutaidon tarpeeseen?

Luonnoksessa esitetään lisättäväksi äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tuntimäärää 1.–2. vuosiluokilla ja matematiikan opetuksen tuntimäärää 3.–6. vuosiluokilla. Tuntimäärän lisäyksellä pyritään vaikuttamaan oppituntien toimivuuteen ja antamaan aikaa tavoitteiden saavuttamiseen. Suomen Rehtorit ry kiittää esitystä opetukseen käytettävän aikaresurssin lisäämisestä sekä sitä, että lisäys on tehty ilman tavoitteiden laajentamista. Muutos näin toteutettuna antaa tosiasiallisesti enemmän mahdollisuuksia esimerkiksi eriyttämiseen, kertaamiseen ja asioiden käsittelemiseen pienemmissä osissa. Samalla se tukee oppilaan oppimisprosessia.

Suomen Rehtorit ry huomauttaa kuitenkin, että esitys ei sisällä sellaista tutkimusperustaista taustaa, jonka perusteella tuntijaon muutoksen voisi olettaa vaikuttavan luku-, kirjoitus- ja laskutaidon oppimistuloksiin merkittävästi. Oppimistulosten laskun taustatekijöitä on arvioitu ja tutkittu laajasti, mutta tällä hetkellä mitään yksittäistä tekijää – myöskään annettavan opetuksen määrän vähäisyyttä – ei ole voitu pitää suoraan selittävänä tekijänä. Onhan jo aikaisemmissa tutkimuksissa todettu, että vaikka Suomessa on ollut OECD-maiden toiseksi lyhimmat koulupäivät, oppimistulokset ovat samanaikaisesti olleet PISA-tuloksissa maailman kärkitasoa.

Järjestö esittää huolen siitä, että oppimistulosten lasku jatkuu opetusmäärän lisäämisen jälkeen, mikäli perusopetuksen nykyisiin ongelmakohtiin ei muutoin kiinnitetä huomiota. Oppilaiden lisääntyvät tuen tarpeet, kuntien taloushaasteiden aiheuttamat resurssien leikkaukset, suurenevat opetusryhmät ja alueittain myös kelpoisen henkilöstön rekrytoinnin haasteet eivät esityksen mukaisen tuntijakouudistuksen kautta helpotu. Järjestö näkee esityksen toteutumisen riskinä myös sen, että toteutumisen jälkeen tuntijakoon tehtävä yksittäinen muutos katsotaan riittäväksi ratkaisuksi oppimistulosten lisäksi perusopetuksen moninlaisiin ongelmiin ja esimerkiksi rahoituspohjaa on haastava löytää helpottamaan muita ongelmakohtia.

2. Onko tuntilisäysten kohdentaminen eri vuosiluokille esitetystä muodossa tarkoituksen mukainen?

Suomen Rehtorit ry kiittää esitystä siitä, että opetuksen tuntimäärän lisäys on kohdennettu oppilaan koulupolun alkuun. Oppilaan myöhemmän oppimisen kannalta on merkityksellistä, että hänelle on mahdollistettu riittävän resurssin avulla vahvempi osaamisen pohja, hänen yksilölliset tuen tarpeensa on pyritty ottamaan huomioon ja niihin on pystytty paremmin vastaamaan. Opetustuntimäärän lisääminen ylemmille vuosiluokille ei ole vaikuttavuudeltaan samantasoista, jos oppimisen erot oppilaiden kesken ovat kasvaneet liikaa. Järjestö ottaa huomioon myös sen, että äidinkielen ja kirjallisuuden lisääminen alkuopetukseen on minimi-tuntimäärän ohjaamisen kautta pyritty tasaamaan 1. - 2. vuosiluokille, mikä helpottaa mm. joustavan koulupolun alun järjestämisessä sekä yhdysluokkaopetuksen tai joustavien tukijärjestelyjen toteuttamisessa.

3. Muita huomioita esityksestä?

Suomen Rehtorit ry toteaa, että esityksen mukainen tuntijaon muutos tulee helpottamaan luokanopetuksen alimmilla luokilla työskentelevien opettajien työtilannetta. 1.-3 vuosiluokille lisätty minimi-tuntimäärä helpottaa myös rehtorin työtä esihenkilönä ja työn organisoijana, kun luokanopettajan opetusvelvollisuuden täyttäminen helpottuu erityisesti pienemmissä kouluissa. Esityksessä opettajien työllisyyttä lisääväksi vaikutukseksi on arvioitu noin 245 opettajan lisärekrytointin tarve. Erityisesti haja-asutusalueilla, joissa syntyvyyden alenema ja oppilasmäärän pieneneminen tuottaa haastetta opetuksen järjestämiselle, esityksen voi toteutuessaan olettaa vaikuttavan myös kelpoisuusehdot täyttävän henkilöstön pitovoimaan ja rehtoreille kuuluvan virkarakennesuunnittelun ennakoitavuuteen. Erityistä huomiota järjestö kiinnittää siihen, että muutoksen rahoituspohjaa on pyritty arvioimaan tosiasiallisin perustein.

Tuntijaon muutos lisää toteutuessaan vuosiluokkien 1 – 6 oppilaiden ja erityisesti alkuopetuksessa opiskelevien oppilaiden ns. lukuaineiden tuntimäärää viikossa. Kaikille yhteisten taide- ja taitoaineiden huomiointi on jäänyt viimeisissä opetussuunnitelma- ja tuntijakouudistuksissa vähäisemmäksi ja nyt tehty esitys jatkaa suuntausta. Lapsen ja nuoren kehityksen kannalta ns. lukuaineiden sekä taide- ja taitoaineiden välinen tasapaino on kuitenkin merkityksellinen: hyvinvoiva oppilas tarvitsee riittävästi ja tasapainoisesti kumpiakin. Myös opettajien opetusvelvollisuuden toteutumisessa ja opetuksen järjestämisessä tällaisilla muutoksilla eri oppiaineiden välisiin suhteisiin on merkitystä.

Suomen Rehtorit ry kiinnittää huomiota myös siihen, että tuntijaon uudistuksen luonnoksessa oppilaan minimi-tuntimäärää on kasvatettu 1., 2. ja 3. vuosiluokilla. Tuntijaon uudistuksessa opetustuntimäärän lisääminen on kohdennettu kansallisella ohjauksella äidinkieleen ja kirjallisuuteen sekä matematiikkaan. Esitys jättää kuitenkin edelleen paikalliselle tasolla harkintavaltaa sen suhteen, mille vuosiluokille oppiaineet ja niiden tuntimäärät lopulta kohdennetaan. Myönteistä on, että paikallisen tason harkintavalta mahdollistaa alueellisten erityispiirteiden ja tavoitteiden huomioon ottamisen, mutta oppilaiden muuttaessa paikkakunnalta toiselle paikallinen variaatio tuottaa haastetta niin oppilaalle kuin opetuksen järjestämiselle. Oppilaan tosiasiallisen oppimäärän suorittamisen varmistaminen ei ole aina

helposti toteutettavaa. Vahvemmallalla kansallisella ohjauksella voidaan varmistaa perusopetuksen tasa-arvoisuutta ja oppilaiden yhdenvertaista asemaa.

Suomalainen koulutusjärjestelmä on kokenut suuria muutoksia ja uudistuksia viimeisten vuosien aikana. Covid -pandemian jälkeen perusopetuksessa on ollut tarve kuroa kiinni sen aikana muodostunutta oppimisvajetta ja tukea lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä paluuta turvalliseen arkeen. Tämä on vaatinut niin opetuksen järjestäjiltä kuin yksittäisiltä kouluilta merkittäviä ja moninaisia toimia. Oppivelvollisuuden pidentäminen, oppimisen tuen kehittämisen ja 1.8.2024 voimaan tuleva muutos B1-kielen tuntijaosta ovat esimerkkejä niistä muutoksista, joiden vaikutukset näkyvät koulujen arjessa ja rehtorin työssä myös lisääntyneenä työmääränä, kuormituksena ja ennakoimattomuuden lisääntymisenä.

Tästä näkökulmasta tuntijakoon esitetty muutos jää vajavaisesti perustelluksi ja antaa mielikuvaa kovin lyhytnäköisestä kehittämistyöstä. Suomen Rehtorit ry haluaa ylläpitää ja tukea suomalaisen koulutus- ja opetusalan korkeaa tasoa ja esittää huolensa siitä, että puutteellisesti valmistellut ja nopealla aikataululla toteutettavat esitykset heikentävät tätä kokonaisuutta.

Tarve perusopetuksen kehittämislle on ilmeinen, mutta koulutuksen ammattilaiset ovat laajasti tuoneet esille toiveen siitä, että uudistustyön tulisi olla suunnitelmallista, kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä. Yksittäisten uudistusten ja lyhyellä aikajänteellä tehtävien tuntijakomuutosten sijaan myös Suomen Rehtorit ry toivoo kehittämistyöltä nyt maltillista ja harkittua etenemistä, eri kehittämishankkeiden yhteistä ja kokonaisvaltaista tarkastelua sekä kaikessa kehittämistyössä vaikuttavuuden arviointia olemassa olevaan tutkimustaustaan peilaten. Järjestö toivoo mahdollisuutta harkita esityksen toteuttamisen aikataulu uudelleen siten, että ennen muutosten mahdollista toimeenpanoa tavoitteiden asettamisen tueksi saataisiin enemmän tutkimustietoa muutoksen vaikuttavuudesta ja esimerkiksi Opetushallituksen oppimisen tuen kehittämistyön etenemisestä.

Helsingissä 28.2.2024

Antti Ikonen
puheenjohtaja
Suomen Rehtorit ry